

کارگاه همکاری‌های مشترک بخش خصوصی و دولت در تأمین بذر ایران با مشارکت ایکاردا

هفته گذشته ۱۵ مرداد کارگاهی با عنوان «همکاری‌های مشترک بخش خصوصی و دولت در تأمین بذر ایران» در ساختمان وزارت جهاد کشاورزی و توسط مرکز بین‌المللی تحقیقات کشاورزی در مناطق خشک (ایکاردا) به مدت چهار روز برگزار شد. این کارگاه با حضور معاون زراعت، مشاور عالی وزیر جهاد کشاورزی، نمایندگان ایکاردا و جمعی از نمایندگان بخش خصوصی و دولت در امر تأمین بذر کشور تشکیل گردید. هدف از تشکیل این کارگاه آشنایی با زنجیره تأمین بذر و تجربیات کشورها در زمینه خصوصی سازی صنعت بذر بوده که در قالب سخنرانی نمایندگان کشورهای ترکیه، هند، پاکستان و منطقه ساوانا (غرب و مرکز آسیا و شمال آفریقا) معرفی گردید. در ادامه این کارگاه کارشناسان به معرفی وضعیت صنعت بذر ایران پرداخته و تلاش شد تا زمینه‌های همکاری بخش خصوصی و دولت در طول زنجیره تأمین بذر مورد نقد و بررسی قرار گیرد. این موضوعات در قالب سه گروه کار و در حوزه‌های سیاست و نهادهای حمایت‌کننده از مشارکت بخش خصوصی و دولت، چارچوب‌های قانونی و اقدامات تکنیکی، و حمایت از فضای کسب و کار و تجارت بذر مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

از جمله پیشنهادهایی که در این کارگاه حاصل شد می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- یارانه پرداختی به بذر از ۲۰ درصد به طور عمومی، به ۱۰ تا ۳۵ درصد به بذرهای نسل اولی (بذور پایه و قبل از پایه) افزایش یابد. یارانه‌ها به صورت یکنواخت شامل همه محصولات شود و بر مبنای هزینه تولید اختصاص یابد. همچنین مکانیزمی برای پرداخت‌ها ایجاد شود تا در نهایت کارایی پرداخت یارانه‌ها حداکثر شود.

- نرخ جایگزینی فعلی گندم که ۳۳ درصد است به ۴۵ تا ۶۵ درصد ارتقا یابد.

- خصوصی سازی یک از سیاست‌های دولت است و لازم است بخش زیادی از برنامه‌های تولید بذر به شرکت‌های خصوصی انتقال یابد.

- برای حل مشکل اعتباری شرکت‌های بذری خصوصی لازم است با نهادهای مالی مرتبط مذاکراتی صورت بگیرد.

- در راستای ارتقای بخش خصوصی پیشنهاد می‌شود که پروژه ایکاردا، مجموعه‌ای از حمایت‌ها را نظیر انگیزش‌های سرمایه‌ای، آموزش کارکنان، فراگیری تکنولوژی جدید و سفرهای مطالعاتی به کشورهای دیگر با مشارکت بخش خصوصی فعال در سیستم بذر مورد توجه قرار دهد.

- برای نگهداری رقم پیشنهاد می‌شود که یک واحد بذر در موسسه تحقیقات کشاورزی مناطق خشک (DARI) ایجاد شده تا با حداقل کارکنان آموزش دیده و امکانات این مسئولیت را بر عهده بگیرد.

صنعت بذر در اروپای غربی و آمریکای شمالی بسیار پیشرفته است و اگرچه بررسی صنعت این کشورها نیز می‌تواند درس‌هایی برای ایران داشته باشد اما به دلیل شرایط متفاوتی که دارند در این کارگاه مورد توجه نبودند. کشورهای هند، ترکیه و پاکستان از جمله کشورهایی هستند که در سال‌های اخیر شاهد رشد و توسعه سریع صنعت بذرشان بوده و شرایط نزدیک‌تری به ایران دارند که در این کارگاه مورد بررسی قرار گرفتند. محصولاتی که در امنیت غذایی ایران بسیار حائز اهمیت است غلات و حبوبات بوده و در مطالعات

ایکاردا نیز مدنظر قرار دارد. ذرت و آفتابگردان که از نوع هیبرید هستند و محصولات صنعتی نظیر پنبه و چغندر قند نیز مورد توجه و استقبال بخش خصوصی قرار دارند.

در گذشته صنعت بذر در این کشورها دولتی بود و در زمینه تولید و بازاریابی بذر خوب عمل نمی‌کردند و اغلب ناکارا بوده و یارانه‌های زیادی می‌پرداختند. در دهه ۱۹۹۰ بحث خصوصی سازی مطرح شد و دولت‌ها تشویق شدند تا صنعت بذر را به بخش خصوصی منتقل کنند. طی ۲۰ سال اخیر این انتقال در خیلی از کشورها ادامه داشته و نقش و عملکرد بخش خصوصی و دولت در این مدت بازتعریف شده است. نوع مسئولیت‌های هر یک به سود محصول، نوع کشاورزان و سیستم کشاورزی، و سیاست‌های ملی بستگی دارد. بخش خصوصی عمدتاً در محصولات سودآور (هیبرید) نظیر ذرت، تخم آفتاب گردان و پنبه وارد می‌شوند و از محصولاتی نظیر گندم و جو (خودگشن) و مناطق دیم و ریسکی دوری می‌کنند. با توجه به نگرانی‌های اخیر دولت‌ها در خصوص تأمین امنیت غذایی، دولت‌ها در تلاشند تا با استفاده از حداقل منابع به حداکثر محصول برسند و این در سایه تقویت صنعت بذر امکان‌پذیر است لذا لازم است همکاری و مشارکت میان بخش خصوصی و دولت به گونه‌ای رقم بخورد تا زنجیره بذر کارا تر و مطمئن‌تر عمل کند. این کارگاه تلاشی در این جهت بود تا با بهره‌گیری از تجارب کشورهای که به لحاظ صنعت بذر و کشاورزی شرایط مشابهی دارند و با استفاده از بررسی‌های منطقه‌ای ایکاردا به درس‌هایی برای ارتقای صنعت بذر کشور در وهله اول و افزایش میزان مشارکت بخش خصوصی در گام‌های بعدی دست یابد.